

van andere onderzoekers. Het verbaast daarom dat hij in deze situatie de verleiding op het maken van al te veel positieve opmerkingen (wel of niet terecht) over het eigen functioneren niet voorbij heeft kunnen laten gaan. Liever had ik een verdediging gelezen van de keuze voor de combinatie onderzoeker/directeur.

De gebruikte literatuur lijkt enigszins beperkt. Weinig tot niet is gebruikgemaakt van Argyris, Schön, Schein (wordt even genoemd als geciteerd in een ander boek), Weick (*Making Sense of the Organization*), de inzichten van de grondlegger van de professionele organisatieontwikkeling in Nederland Cees Zwart (*Gericht veranderen van organisaties*), Mintzberg (*The structuring of organizations*) en Morgan (*Images of Organization*, met bruikbare hoofdstukken als 'Organisaties als culturen' en 'Organisaties als psychische gevangenissen').

Tot slot had ik graag in de literatuurlijst een vermelding gezien van de oorspronkelijke titel en het jaartal bij de in het Nederlands vertaalde en gebruikte literatuur.

Meindert Slagter

Wade Tovey (ed.). **The Post-Qualifying Handbook for Social Workers**. Londen: Jessica Kingsley Publishers, 2007, 296 p., £ 18,99 ISBN 978 1 84310 428 5

Dit boek gaat over 'Post-Qualifying (PQ)' in het social work en is een bijdrage aan een vorm van wat wij kennen als 'levenslang leren' zoals vastgelegd in de bekende 'Bolognaverklaring' in 1999. We zouden ook een vergelijking kunnen maken met de voortgezette opleidingen in Nederland, omdat Post-Qualifying bedoeld is voor afgestudeerde social workers die op grond van hun positie of de zwaarte van hun praktijk behoefte hebben aan verdere scholing. Maar PQ is eveneens bedoeld voor managers en supervisors die geacht worden de verdere scholing van de social workers die bij hen werken, te ondersteunen en te begeleiden.

Met het boek beogen de schrijvers een uniforme nascholing voor alle delen van Groot-Brittannië te bieden waar tot voor kort afzonderlijke en daarmee verschillende programma's werden aangeboden.

Het boek is opgebouwd uit vier delen waaraan 27 auteurs hebben meegewerkt, allemaal afkomstig uit de praktijk van het social work of uit de opleidingen tot social worker. Aan het eind van ieder hoofdstuk wordt literatuur aanbevolen die het beschrevene ondersteunt of verdiept.

In het eerste deel, bestaande uit zeven hoofdstukken, wordt ingegaan op de omstandigheden die verdere scholing rechtvaardigen.

Hierbij worden opmerkingen gemaakt die tevens in de Nederlandse situatie herkenbaar zijn, zoals het feit dat social workers soms klagen over de eisen die aan hen gesteld worden maar geen tijd en energie willen steken in verdere scholing en training. Toch zijn er veel redenen te noemen waarom zij wel voor verdere scholing zouden moeten kiezen, zoals de maatschappelijke ontwikkelingen en de relatie die het beroep van social worker heeft met andere beroepen waar nascholing meer vanzelfsprekend is.

In het PQ-traject wordt vooral de nadruk gelegd op het vakkundig leren werken in het middengedeelte van het hulpverleningsproces, waar inventiviteit en creativiteit van de social worker worden gevraagd. Dit in tegenstelling tot het meer afgebakende stramien van begin-midden-eind wat aan beginnende hulpverleners steun moet geven. De vergelijking wordt gemaakt met de architect Gaudí, die bij de bouw van de kathedraal de Sagrada Família als het ware door het bouwen zelf geïnspireerd werd tot verdere vormgeving. Er wordt stelling genomen tegen de toenemende tendens om de hulpverlening te standaardiseren en te bureaucratiseren. Geluiden die in Nederland niet onbekend zijn.

In het boek wordt een warm pleidooi gehouden voor het in ere herstellen van de procesmatige hulpverlening waarbij de hulpverlener (social worker) niet gehinderd wordt door de dwang zijn verrichtingen te vertalen in cijfers en formuleren. Daar is veel voor te zeg-

gen. Aan de andere kant moeten we niet vergeten dat in het verleden, juist door een min of meer oeverloze procesmatige begeleiding, het maatschappelijk werk (want daar gaat het in dit verband over) het imago kreeg van een tocht door het leven van hulpverlener en cliënt samen op weg van hier naar daar, waarbij 'daar' niet nader gedefinieerd werd omdat er immers sprake was van 'procesmatige hulpverlening'. Daar is in Nederland al vele jaren geleden een eind aan gekomen, misschien in sommige situaties wel wat al te rigouzeus.

Het belang van onderzoek in het social work door social workers zelf wordt onderstreept. Geconstateerd wordt dat het doen van onderzoek niet tot de favoriete bezigheden van de social worker hoort. Maar het behoort wel tot het competentieniveau van de PQ-afgestudeerde zich ten minste te verdiepen in de ontwikkelingen in en rond het beroep van social worker. Er zijn in toenemende mate middelen beschikbaar (vooral elektronisch) waarvan gebruikgemaakt kan worden, maar de animo is niet groot.

Het tweede deel bevat hoofdstukken over de praktijk van het social work waarin nieuwe ontwikkelingen, zowel binnen het beroep als daarbuiten, getoetst worden op hun bruikbaarheid voor de 'social work'-praktijk en zo mogelijk als innovatie voor de beroepspraktijk. Zo wordt het werken met standards, bedoeld om de hulpverlening transparant te maken, uitvoerig beschreven, maar tegelijkertijd wordt gesignaleerd dat het correct

werken volgens de voorgeschreven procedures het doel van de hulpverlening voor een specifieke cliënt verkeerd kan uitwerken. Dat is een situatie die we eveneens in Nederland zien: de hulpverlening verloopt volgens de regels maar de cliënt wordt/is uiteindelijk niet geholpen zoals nodig en wenselijk is voor deze cliënt.

De keuze voor de beschreven werksoorten (integratief werken met kinderen en hun gezinnen, community care, werken in de GGZ, werken met mensen met leerstoornissen en werken met jonge delinquenten) is volgens de schrijvers redelijk arbitrair: er zouden meer en/of andere beroepspraktijken beschreven kunnen worden. Maar in de beschreven praktijken zitten voldoende mogelijkheden vertalingen te maken naar andere beroepspraktijken.

In het derde deel komen thema's aan bod die voor iedere social worker wel op een of andere manier herkenbaar zijn in de eigen praktijk. Het gaat dan om thema's als assessment: het verzamelen van relevante informatie in relatie met de hulpvraag en de mogelijkheden van de cliënt; de rol van seksualiteit in de opleiding tot en de praktijk van de social worker; het omgaan met verlies mede op basis van eigen ervaringen als social worker; de rol van praktijkwerkers en cliënten in opleidingen tot social worker. De bedoeling is dat vanuit deze thema's kritisch naar de eigen praktijk als social worker wordt gekeken.

In het vierde deel van het boek wordt uitgewerkt hoe PQ precies

in zijn werk gaat. Hierin wordt duidelijk dat het PQ-programma bedoeld is voor geregistreerde social workers en dat er drie te behalen niveaus zijn, namelijk: een specialistisch niveau, een hoger gespecialiseerd niveau en een gevorderd niveau. Dit laatste niveau is te vergelijken met het mastersniveau in Nederland. Er zijn uitvoerige schema's toegevoegd waarin beschreven is wat de taken en bevoegdheden voor afgestudeerden op de onderscheiden niveaus (kunnen) zijn.

Dit boek kan voor de Nederlandse lezer enerzijds worden gezien als een bemoediging: we doen het toch nog niet zo slecht in Nederland (als we ons tenminste verdiepen in wat er allemaal al is en in ontwikkeling is). Anderzijds kan het inspiratie opleveren om na te gaan of wat we al goed doen, toch niet nog wat beter kan. Het is opvallend dat veel situaties uit Groot-Brittannië veel overeenkomst vertonen met Nederlandse situaties. In die zin is het boek zeker bruikbaar in de Nederlandse beroepspraktijk. Ik betwijfel echter of het boek toegevoegde waarde heeft voor de Nederlandse voortgezette opleidingen en masteropleidingen. Dit niet omdat de werkprijken te veel zouden verschillen, maar omdat de inhoud van de Nederlandse opleidingen kwalitatief het PQ-programma evenaren, zo niet overtreffen.

Nora van Riet